

Оксана Валентинівна ПЛЮЩИК,
кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
(Київ, Україна)
<https://orcid.org/0000-0002-3725-0869>
plushchuk@nbuv.gov.ua

ЛЮДИНА НАУКИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ БІОГРАФІЦІ XIX Біографічні читання (Київ, 7 червня 2023 р.)

В огляді подано інформацію про XIX Біографічні читання. Представлено тематику доповідей і повідомлень, що ввійшли до програми заходу, зокрема акцентовано на діяльності українських дослідників, проблемі традиційних і новітніх моделей біографічних студій та «місць пам'яті» діячів науки (бібліотеки, архіви, сторінки енциклопедій, словників, довідників, електронні ресурси).

7 червня 2023 року відбулися XIX Біографічні читання, присвячені пам'яті засновника і першого директора Інституту біографічних досліджень НБУВ, доктора історичних наук, професора Віталія Сергійовича Чишка (1951–2003), організовані та проведені Інститутом біографічних досліджень НБУВ. Цьогорічній темі «Людина науки у вітчизняній біографіці» були присвячені доповіді про сучасні моделі дослідження й репрезентації життєвого й творчого шляху, здобутки і спадщину діячів науки, реконструкції колективних портретів представників наукових колективів і шкіл, громадських організацій учених.

До програми XIX Біографічних читань було подано близько 60 заявок від дослідників з наукових установ і центрів, закладів вищої освіти, бібліотек, архівів, музеїв із багатьох міст України: Києва, Харкова, Львова, Дніпра, Вінниці, Луцька, Полтави, Тернополя, Черкас, Чернівців, Ніжина, Умані, Меджибожа на Хмельниччині.

У вітальному слові до учасників **Володимир Іванович Попик**, директор Інституту біографічних досліджень НБУВ, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, наголо-

сив, що 150-річчя від часу заснування Наукового товариства імені Шевченка — першої загальнонаціональної організації, яка об'єднала провідних інтелектуалів України, знаменувала їх входження до європейського наукового співтовариства, стала основою розбудови інших наукових організацій, насамперед УАН-ВУАН, а також єднання сил українського наукового співтовариства на еміграції, є важливим приводом для сучасних роздумів про долю визначних українських учених — і окремих, і цілих поколінь.

Особлива значимість проблематики людини науки полягає у винятковій ролі наукового співтовариства в розвитку національної ідеї, патріотичному згуртуванні суспільства, розбудові нації й держави, високого інтелектуального й духовного потенціалу України, який дав їй змогу пройти через багато тяжких випробувань. Нині, в умовах протистояння російській навалі, боротьби за майбутнє України, її минуле, сьогодення і майбутнє нерозривно поєдналися. Тому в центрі досліджень українських біографів — досвід і традиції поколінь, те, що передається від одної генерації вчених наступним.

У доповіді «Українська наука і вчені у ХХ столітті: переосмислення феномену» В. І. Попик зосередив увагу на потребі глибокого, без жодних спрощень і упереджень, осягнення з висоти сучасного досвіду долі, справ і спадщини кількох поколінь — і провідних учених, і широкого загалу вітчизняних науковців, які працювали в умовах суперечливих реалій тоталітарного комуністичного режиму. Неможливість повною мірою реалізувати власний творчий потенціал не має применшувати вагомий внесок учених радянської доби в розвиток інтелектуального й духовного потенціалу України, нехай і певним чином zdeформований непереборними на той час обставинами. Україна не повинна відмовлятися від своїх імен, від тих, хто всупереч обставинам працював задля її добра.

У розрізі цієї проблематики виступили й інші доповідачі, представляючи долю, здобутки й спадщину поколінь учених у сучасній українській біографіці й наголошуючи на специфіці дослідницьких інтерпретацій і дискурсів у її вивченні. Зокрема, **Наталія Миколаївна Коляда**, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, у межах теми «Педагогічна біографіка як предмет наукових досліджень» розкрила актуальність вивчення педагогічної біографіки як сфери наукової творчості, видавничо-інформаційної роботи,

біографічних досліджень доробку педагогів, освітян, громадських діячів.

Галина Володимирівна Карпінчук, наукова співробітниця відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка, кандидат філологічних наук, у доповіді *«Внесок академічного шевченкознавства 1920-х — поч. 1930-х років у вивчення оточення Тараса Шевченка»*, розповідаючи про кілька фундаментальних проєктів інституту з початку його існування (повного зібрання творів Тараса Шевченка, «Словника Шевченкових знайомих», збірників «Т. Г. Шевченко» (1921), «Тарас Шевченко та його доба» (1924, 1926), річників «Шевченко» (1928, 1930)), повідомила, що під час опрацювання матеріалів для кожного з видань було зібрано й суттєво поглиблено інформацію про оточення поета, уміщену в перших біографіях М. Чалого «Жизнь и произведения Тараса Шевченка: свод материалов для его биографии» (1882), О. Кониського «Тарас Шевченко-Грушівський: хроніка його життя» (т. 1–2, 1898–1901). Доповідачка акцентувала на тому, що напрацювання 1920–1930-х років згодом було використано в укладанні «Шевченківського словника» (1976, 1977), академічного життєпису поета «Т. Г. Шевченко. Біографія» (1984). Як і в цих, так і в інших виданнях доби радянського тоталітаризму, прізвища багатьох дослідників — репресованих шевченкознавців — та підготовлені за їхньої участі видання здебільшого не згадувалися.

Старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук **Олена Валентинівна Бугаєва** в доповіді *«Українські музиканти — діячі науки: історичний дискурс біографічних сюжетів і жанрів»* запропонувала ракурс дослідження, що концентрує увагу фахівців на численному сегменті вітчизняних музикантів — діячів науки, який несподівано означив проблемні зони історії й теорії музично-біографічного знання минулого й сьогодення. Здебільшого вони пов'язані зі змістовно-тематичними й формотворчими його аспектами. Однак музично-біографічна література, створена в попередні сторіччя, була й залишиться репрезентативною в обрях свого історичного часу, «універсально типовою», і не лише для мистецької галузі. Панорамний біографічний дискурс ґрунтується на аналізі різножанрових наукових і публіцистичних авторських рефлексій життєдіяльності щодо понад п'ятдесяти музикознавців, музичних критиків і археографів, фольклористів і етнографів II пол. XIX —

поч. ХХІ ст., біографічний доробок яких умовно згруповано за принципами дискретності сюжетів і представлено у вигляді колективних біографій музикантів-науковців, що демонструє спадкоємність і новизну історичних етапів творення української музичної біографіки.

Доцентка кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки, кандидат філологічних наук **Руслана Степанівна Зінчук** у матеріалах тез «Діалектологічні дослідження в “Записках Наукового товариства імені Шевченка” в кінці ХІХ століття» проаналізувала «Записки НТШ» за 1892–1900 роки, зокрема діалектологічні дослідження, відзначивши внесок в українську діалектологію Івана Верхратського та Володимира Гнатюка й пунктирно схарактеризувавши їхні праці цього періоду.

Порушували доповідачі й проблему традиційних і новітніх моделей біографічних студій. На прикладах міжнародних і вітчизняних візуальних біографічних проєктів **Лариса Іванівна Буряк**, провідна наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, доктор історичних наук, професор, дослідила особливості графічної біографіки й проаналізувала методологію імплементації інфографіки в моделюванні біографічного візуального наративу та ознайомила присутніх з отриманими результатами в доповіді на тему «Візуальні проєкти у просторі біографічних практик».

Завідувач сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України, старший науковий співробітник, доктор історичних наук **Валерій В'ячеславович Томозов**, розкриваючи тему «Роль генеалогії у реконструкції біографії науковця» акцентував на тому, що генеалогія в реконструкції біографії науковця й наукових династій дає змогу вивчити, зокрема, соціально-політичні погляди, світогляд, життєві орієнтири в процесі формування особистості.

У тезах «Есей як жанр біографіки» **Оксана Валентинівна Плющик**, старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат філологічних наук, доцент, розглянула есей та його можливості як синтезованого жанру з метою збору інформації та написання біографії на прикладі публікацій про відому дослідницю Соломію Павличко.

У повідомленні «Оксиморон як засіб портретування (постать Василя Стефаніка в рецепції Богдана Лепкого)» **Валентина Мико-**

лаївна Школа, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету, доктор філологічних наук, через літературно-поетичний прийом розглянула спогади українського письменника, науковця, маляра Богдана Лепкого про новеліста світової слави Василя Стефаника під час їхнього спілкування в Кракові (один навчався в Ягеллонському університеті, а інший там викладав) і зустрічей у Відні періоду Першої світової війни.

Олена Євгенівна Бондарева, головна наукова співробітниця кафедри української літератури, компаративістики та грінченкознавства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор, досліджуючи сучасні українські п'єси, виявила, що в них критично мало образів людей науки, але тим і ціннішим є кожен такий драматургічний досвід. У доповіді «*Історик у люстерку Митця*»: паралельні біографії у драмі Валерія Герасимчука «*Репін і Яворницький*» вона зазначила, що Валерій Герасимчук створює драматургічну паралель між двома українцями — художником Іллею Репіним та істориком Дмитром Яворницьким, зробивши цей сюжет лише частиною великого роману в п'єсах «Репін». Через посередництво образу Яворницького митець прагне ствердити й самого Репіна як українського, а не російського митця, при цьому акцентуючи, що обидва були літописцями України, навіть перебуваючи в імперській Росії: Репін здійснював свою місію через малярство, а Яворницький — через історичні праці.

Як традиційні підходи, так і нове прочитання представлено в дослідженнях персоналій учених і діячів культури, із діяльністю яких пов'язані вагомі здобутки української науки. У доповіді «*Натураліст Войцех Зборжевський: початок наукового шляху в Меджибожі*» заступник директора з наукової роботи Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» **Ігор Валентинович Западенко** на основі документів висвітлив початковий період діяльності викладача й натураліста-аматора XVIII ст. Войцеха Зборжевського в Меджибізькому училищі.

Провідний фахівець Центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор філософії (PhD) з історії та археології **Олексій Миколайович Янкул** у тезах «*Яків Голяховський — перший укладач статистико-інформаційних видань на Харківщині*» реконструював частину його життєвого й творчого шляху (з 1829 р.

до 1871 р.) на основі документів, які зберігаються в Державному архіві Харківської обл.

Провідна наукова співробітниця відділу теорії та методики біобіографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, доктор філологічних наук, старший науковий співробітник **Галина Андріївна Александрова** в доповіді на тему «*Микола Ілліч Стороженко (1836–1906): служіння культурі, науці, бібліотечній справі*» проаналізувала спогади науковців про бібліотечну діяльність Миколи Ілліча Стороженка (1836–1906) — відомого літературознавця, завідувача кафедри всесвітньої літератури Московського університету, родом із Полтавщини, представника відомого з початку XVII ст. роду, що в другій половині XIX ст. належав до української інтелектуальної еліти й залишив непроминальний слід у національній історії.

Родині Стороженків було присвячене також повідомлення **Наталки Василівни Пазюри**, молодшої наукової співробітниці відділу української історіографії Інституту історії України НАН України «*Андрій і Микола Стороженки: життєві і творчі роздоріжжя істориків*». Вона наголосила на впливі походження (родинної історії) й соціокультурного середовища на їхні життєві й творчі історії, що в поєднанні з обставинами приватного й суспільно-політичного життя визначило індивідуальні життєві стратегії та місце братів у культурному просторі України кінця XIX — початку XX ст.

Повідомлення **Євгенія Юрійовича Кобильника**, викладача Тернопільської вищої духовної семінарії імені патріарха Йосифа Сліпого, доктора богослов'я, «*Церковно-громадська діяльність Ізидора Глинського, співзасновника НТШ*» розкриває особистість відомого галицького громадського діяча, співзасновника Наукового товариства імені Шевченка, священника Української греко-католицької церкви, еміграційного референта митрополита Андрея Шептицького, зокрема, через його епістолярну спадщину та близькі стосунки з відомими галицькими вченими, мистцями, громадськими діячами й письменниками.

Викладачка суспільних дисциплін ВСП «Бурштинський енергетичний фаховий коледж Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу», кандидат історичних наук **Любомира Любомирівна Федунішин** у тезах «*Іван Кревецький в українській науці*» проаналізувала українські наукові дослідження про галицького історика І. Кревецького (1883–1940), члена Наукового товариства імені Шевченка, представника львівської історич-

ної школи М. Грушевського, зазначивши, що наявні друковані праці поки що, на жаль, не дають комплексного дослідження аналізу життя, діяльності та ролі цієї визначної постаті в українській науці.

У доповіді *«Сокальський Леонід Петрович – український агроном, ґрунтознавець, метеоролог кінця XIX – початку XX ст.»* **Інна Олександрівна Демуз**, головна наукова співробітниця сектору наукової бібліографії та біографістики Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, доктор історичних наук, професор розповіла про причетність Л. П. Сокальського до організації Катеринославської обласної сільськогосподарської дослідної станції, зокрема до розроблення ним проекту діяльності відділу сільськогосподарської метеорології.

Результати пошуку у фондах Інституту рукопису НБУВ представила в повідомленні *«“Щоденник” В. С. Гнилосирова як джерело для дослідження громадського і культурного життя України (др. пол. XIX ст.)»* **Вікторія Василівна Патук**, старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук, схарактеризувавши щоденник як важливе джерело для дослідження громадських і культурних подій в Україні в II пол. XIX ст. та просвітницької діяльності В. С. Гнилосирова (1836–1900) і його участі в Харківській громаді.

Наукова співробітниця Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка, кандидат філологічних наук **Ольга Миколаївна Вечерок** у тезах *«Неоромантичні тенденції в художній прозі В. Г. Короленка»* крізь призму естетики неоромантизму та з урахуванням біографічного дискурсу розглянула окремі аспекти художніх творів письменника (теми, сюжети, персонажі).

Доцент кафедри історії України факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат історичних наук **Олександр Іванович Бонь** у доповіді *«Олександр Довженко під наглядом ДПУ в 1920-х роках»* акцентував на невідомих фактах, пов'язаних з формуванням так званих справ-формулярів на відомих митців в УРСР, матеріали яких згодом використовувалися для тиску на режисера та використання його у впливі на мистецьке середовище України.

У доповіді *«Наталя Забіла – фундаторка української літератури для дітей та self-made woman Червоного ренесансу (до 120-ліття від Дня народження письменниці)»* старша наукова співробітниця

відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук **Наталія Петрівна Марченко**, аналізуючи особовий фонд у ЦДАМЛМ України, що містить понад 7 тис. документів, представила життєвий і творчий шлях видатної української дитячої письменниці Наталі Львівни Забіли (Забелло) у формуванні літературознавчого й критичного осмислення літератури для дітей, її впливу (зокрема як вагомої радянської функціонерки) на загальний розвиток подій і долі митців.

Директор Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» **Олег Григорович Погорілець** у доповіді «Археологічна, пам'яткоохоронна і музейна праця Михайла Ягодзінського (до 100-річчя з дня народження)» подав основні факти життєвого шляху педагога, історика, археолога й організатора музейної справи Михайла Йосиповича Ягодзінського (1923–2008), презентувавши його науковий внесок у відкриття археологічних пам'яток басейну Південного Бугу та збереження пам'ятки архітектури національного значення — Меджибізької фортеці.

Старша наукова співробітниця відділу інформаційно-комунікаційних технологій НБУВ, кандидат філологічних наук **Наталія Василівна Лоциньська** в тезах «Український філолог Ярослав Дзира: доля вченого в тоталітарному суспільстві» окреслила шляхи дослідження наукової спадщини українського історика, літературознавця, мовознавця, перекладача, українського інтелігента-шістдесятника Ярослава Івановича Дзири (1931–2009), зокрема, зазначила неопубліковані найважливіші праці всього його життя.

Популяризуючи роботу Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та її співробітників, **Олеся Іванівна Дзира**, завідувачка відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства НБУВ, кандидат історичних наук, доповіла про бібліотечно-інформаційну, організаторську й дослідницьку діяльність багатолітньої завідувачки цього відділу Л. О. Дегтяренко (1946–2022) — «Лариса Олександрівна Дегтяренко: півстоліття роботи на бібліотечній ниві».

Директор Наукової бібліотеки імені Михайла Максимовича Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат історичних наук, доцент **Григорій Михайлович Голиш** у повідомленні «Федір Боечко — вчений й організатор вищої освіти: штрихи до портрета» подав стислий життєпис відомого вченого й організатора освіти, члена-кореспондента НАПН, професора Ф. Ф. Боечка, акцентувавши увагу на його науковій та освітньо-ор-

ганізаторській діяльності й проаналізувавши набутки вченого в царині біохімії й методики навчання.

Світлана Вікторівна Рой, наукова співробітниця відділу фондів Ніжинського краєзнавчого музею ім. І. Г. Спаського, кандидат історичних наук, у повідомленні *«Життєвий та творчий шлях заслуженого артиста УРСР, театрального режисера та педагога — Олександра Петровича Горбенка. До 85-річчя від дня народження митця»* здійснила спробу висвітлення біографії видатної особистості, визначивши найважливіші етапи його творчого життя.

У тезах *«Науковий доробок Василя Каразіна (1773–1842) в оцінках іноземних дослідників»* заступниці директора Центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна **Ольги Ігорівни Вовк** здійснено огляд закордонних публікацій, де згадується ім'я В. Н. Каразіна, і показано, що науковий доробок видатного українського вченого-природодослідника був гідно оцінений міжнародним науковим співтовариством, а за низкою його ідей і винаходів у галузі метеорології й хімії закріплено світовий пріоритет.

На журналістській і публіцистичній діяльності Ярослава Падоха (1908–1998) — науковця, правника, дійсного члена й голови Наукового товариства імені Шевченка в Америці, — акцентувала увагу в доповіді **Олеся Романівна Дроздовська**, старша наукова співробітниця Науково-дослідного інституту пресознавства Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник.

У повідомленні **Лариси Миколаївни Деркач**, доцентки кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки, кандидата філологічних наук, *«Роль Ярослава Рудницького в організації українських наукових інституцій у діаспорі»* схарактеризовано напрями наукової, видавничої та редакторської діяльності професора, який, на думку дослідниці, є однією зі знакових постатей серед науковців української діаспори. Також було окреслено основні його праці в галузі мовознавства (з ономастики, діалектології, лексикографії, соціолінгвістики, методики викладання української мови).

Маловідомі факти з життя вченого-фізика Томаса Йоганна Зеєбека (1770–1831) подав у своїй розвідці **Віталій Андрійович Семешкін**, аспірант кафедри термоелектрики та медичної фізики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

який у листуванні науковця з Гегелем, Гете та їхніми сучасниками віднайшов цікаву інформацію.

Діячі української науки у вітчизняному й зарубіжному мемуарії та епістолярії були представлені в низці повідомлень і доповідей. **Любовець Надія Іванівна**, завідувачка відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, у доповіді *«Мемуарна бібліотека НТШ (1995–2001 рр.)»* проаналізувала відповідну видавничу серію, започатковану в 1995 р., її авторський склад, тематику й інтенції мемуаристів, а також визначила місце спогадової літератури у видавничій діяльності товариства з 1989 р. й дотепер.

Листування Ю. Сіцінського й М. Петрова, що стосується історії зниклих монастирів, проаналізувала в доповіді *«На Поділлі було багато монастирів, про які залишилися тільки народні перекази»*. *Листи Євфимія Сіцінського до Миколи Петрова»* **Оксана Іванівна Шалак**, старша наукова співробітниця відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ, кандидат філологічних наук.

Нарис Галини Стоцької про батька — першовідкривача східницьких мінеральних вод Омеляна Стоцького — проаналізувала доцентка кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету, кандидат філологічних наук **Галина Миколаївна Школа** в повідомленні *«Стилістичні особливості нарису Галини Стоцької “Слово про батька”»*, описавши численні перешкоди, які зустрічав подвижник на своєму шляху.

Валерій В'ячеславович Томозов, завідувач сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, та **Наталія Миколаївна Томозова**, молодша наукова співробітниця відділу екранно-сценічних мистецтв та культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України, у тезах *«Мовознавці Борис Ткаченко та Зінаїда Йоффе на сторінках мемуарів Катерини Рапай»* проаналізували джерело для реконструкції біографії науковців, зокрема зазначивши роль творів авторки у висвітленні трагічної долі талановитих мовознавців.

Учені-геологи К. М. Феофілактов, М. І. Андрусов, П. Я. Армашевський, П. А. Тутковський представлені в повідомленні *«Постати вчених-геологів Київського університету Святого Володимира: нау-*

кова спадщина, наукові школи й товариства, листування» молодшої наукової співробітниці відділу механіки еластомерних конструкцій гірничих машин Інституту геотехнічної механіки ім. М. С. Полякова НАН України **Наталії Володимирівни Осінньої**.

Доцент кафедри біомедицини та нейронаук Київського академічного університету, кандидат біологічних наук **Олексій Ігорьович Болдирев** презентував тему «*Оцінка втрат українських науковців у період 1918–1943 років за спогадами кийвського біолога Бориса Балінського*», зазначивши про виявлення ним біографічної інформації щодо 23 репресованих кийвських науковців і 18 учених-емігрантів.

Чимало виступів стосувалися проблеми «місць пам'яті» діячів науки, які формуються в бібліотеках, архівах, на сторінках енциклопедій, словників, довідників і в хмарному середовищі у форматі електронних ресурсів.

Директорка Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України **Лариса Дмитрівна Березівська** в доповіді «*Енциклопедичний біографічний словник як форма представлення колективного портрета педагогів України (друга половина ХІХ — початок ХХІ ст.): критерії та підходи*» акцентувала на тому, що в українській і зарубіжній історіографії до цього часу немає енциклопедичних і біографічних словників, довідників, де було б представлено колективний біографічний портрет педагогів України. А отже, з метою цілісної репрезентації педагогічної біографіки в ДНПБУ здійснюється підготовка такого енциклопедичного біографічного видання.

Олександр Петрович Міхно, директор Педагогічного музею України, доктор педагогічних наук, у доповіді «*Структурно-змістові особливості зарубіжних біографічних словників педагогів*» проаналізував характерні риси восьми закордонних біографічних словників педагогів, виданих у Великій Британії, Австралії, Італії, США в 1978–2021 рр. (додатки, розміщення розділів за історико-хронологічним та географічним принципами).

У повідомленні «*Сучасні серіальні видання НТШ: біографічний аспект*» молодшої наукової співробітниці відділу теорії та методики біобібліографії Інституту біографічних досліджень НБУВ **Тетяни Володимирівни Котлярівної** стисло схарактеризовано періодичні, продовжувані видання і серії НТШ періоду незалежності України. Доповідачка зосередила увагу на публікаціях біографічного змісту в

окремих часописах за останні п'ять років («Записки НТШ», «Праці НТШ», «Вісник НТШ», книжки серії «Визначні діячі НТШ»).

Співробітники відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень НБУВ кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник **Олексій Леонідович Вернік** і молодша наукова співробітниця **Тетяна Вікторівна Комарянська** проаналізували основні друковані джерела і електронні ресурси, що містять довідкову біографічну інформацію про діячів Наукового товариства імені Шевченка і які використовуються для наповнення контенту «Українського національного біографічного архіву» — результати представлено в тезах *«Електронні джерела біографічної інформації про представників Наукового товариства імені Тараса Шевченка»*. А **Лариса Богданівна Оленіч**, завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки, у презентації *«Джерельна база створення бібліографічних покажчиків “Наукове товариство імені Шевченка і Тернопільщина”»* проаналізувала традиційні та електронні основні джерела інформації, які використовувалися в процесі складання бібліографічних покажчиків «Наукове товариство імені Шевченка і Тернопільщина».

Наукова співробітниця Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка **Олеся Володимирівна Головка** у повідомленні *«Садиба на Мало-Садовій вулиці в житті Володимира Короленка»* дослідила матеріали про переїзд письменника В. Г. Короленка (1853–1921) до Полтави.

Повідомлення наукового співробітника відділу інформаційно-комунікаційних технологій Інституту інформаційних технологій НБУВ, кандидата історичних наук **Олександра Анатолійовича Якубця** *«Іноземні члени НАН України: біографічна інформація та проблематика відповідної джерельної бази»* присвячене проблематиці коректної репрезентації біографій учених, обраних іноземними членами Національної академії наук України в розміщеній інформації про них на Бібліотечному порталі НАН України.

Начальниця відділу використання інформації документів та комунікацій Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України **Наталія Миколаївна Климович** у доповіді *«Документи репресованих науковців з фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України на міжархівному порталі “Український мартиролог ХХ ст.»»* ознайомила з результа-

тами діяльності працівників ЦДАМЛМ України у наповненні інформаційно-пошукового онлайн-ресурсу документами українських науковців — жертв репресій — з фондів архіву.

Для детального відтворення біографії вченого схарактеризувала типово-видовий і змістовний склад документів Центрального державного науково-технічного архіву України її співробітниця **Алексєєнко Анна Олександрівна**, заступниця директора, у повідомленні «*Репрезентативність фондів ЦДНТА України для відтворення біографії доктора геолого-мінералогічних наук, академіка Української нафтогазової академії Олександра Істоміна*».

Співробітниці Національної історичної бібліотеки України **Дарія Георгіївна Стегній** і **Ольга Володимирівна Литвин** у повідомленні «*Електронні ресурси Національної історичної бібліотеки України — місце пам'яті про діячів історичної науки: на прикладі бази даних "Українські історики міжвоєнної доби (1918–1939 рр.)"*» представили факти з біографії Михайла Олександровича Тарасенка, українського історика, етнографа, члена ВУАН, репресованого й розстріляного 1938 р.

Основні бібліографічні менеджери (EndNote, BibTeX, Mendeley, RefWorks, Zotero) розглянуто в тезах «*Бібліографічний менеджер Zotero як один з інструментів організації роботи з біографічною інформацією*» **Юлії Вікторівни Вернік**, науковій співробітниці відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень НБУВ. Зокрема, для вчених-біографістів на прикладі одного з інструментів — Zotero — показано його функціональність, структура, зручність використання, стилі цитування та інтеграцію з іншими дослідницькими проектами.

Олексій Олексійович Босенко, молодший науковий співробітник відділу формування біобібліографічних інформаційних ресурсів Інституту біографічних досліджень НБУВ, використовуючи власний досвід пошуку іконографічних матеріалів у мережі Інтернет, у повідомленні «*Технологія розпізнавання дублів персоналій в Українському національному біографічному архіві (УНБА). Методи перевірки*» запропонував відповідну технологію та методи перевірки достовірності іконографічних зображень.

Зосереджуючись на ключових теоретико-методологічних і методичних проблемах розвитку сучасної української біографіки, учасники ХІХ Біографічних читань провели плідну дискусію. Варто зазначити, що в програмі Читань були представлені доповіді не лише

дослідників із соціогуманітарних дисциплін, — а це підтверджує актуалізацію та зацікавленість біографічною тематикою ширшими колами науковців.

З тезами доповідей можна ознайомитися в електронному науковому збірнику Інституту біографічних досліджень НБУВ «Biography. Біографіка. Біографістика» (Вип. 2). Відеозаписи виступів оприлюднені на однойменному ютуб-каналі інституту (<https://www.youtube.com/@biography.5055>). Учасники Біографічних читань мають можливість подавати матеріали доповідей до збірника наукових праць «Українська біографістика», відповідно оформивши їх за вимогами до публікацій у фахових наукових виданнях.

Організатори Біографічних читань висловлюють вдячність усім, хто взяв участь у їх роботі, та запрошують до наступних зустрічей, плідних і креативних обговорень, дискусій.

Рукопис одержано 12.09.2023

Oksana PLIUSHCHYK, Candidate of Sc. (Philology), Associate Professor, Senior Research Associate, Institute of Biographical Research, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

A man of science in the national biography. The XIX Biographical Readings (Kyiv, June 7, 2023).

The review provides information about the XIX Biographical Readings. The topics of the reports and messages included in the program of the event are presented, in particular, the focus is on the activities of Ukrainian researchers, the problem of traditional and modern models of biographical studies and “places of memory” of scientists (libraries, archives, pages of encyclopedias, dictionaries, reference books, electronic resources).